

Preface

Kirse Junge-Stevnsborg

Malmö Art Museum's major exhibition venture in 2022 focuses on the home as a place and phenomenon. What makes us feel 'at home'? How do social developments, urban planning, housing and social relationships impact on how we experience our home and how secure we feel?

The exhibition *Home* approaches the home as a physical base for our lives and the locus of emotional attachments. The home is explored as a theme at a concrete and metaphorical level from a wide range of perspectives. Not only in the present, but also in the past and future. The exhibition presents a constellation of narratives relating to the home in numerous ways – geographically, historically, sociologically psychologically and poetically.

The exhibition aims to put one of most important subjects in our lives on the agenda, bringing multiple perspectives to the ways art can provide us with images and alternatives to navigate contemporary living. Seen through the prism of home, the exhibition poses questions and encourages reflection on some of the wider and more complex challenges we face today.

In an age of pandemics, migration, war, accelerating digital complexities and growing social challenges, the concept of home is increasingly relevant. Despite living in a world where the right to a home is part of the United Nation's Universal Declaration of Human Rights, homelessness and a lack of safe places to live are widespread. If the home is meant to be a safe haven, what happens when the home becomes unsafe? When the home falls apart, or people have no home?

The exhibition addresses the theme of home through art, crafts and design, and historical and contemporary works from Malmö Art Museum's extensive collection, together with new acquisitions and works on loan from other collections. It takes a conceptual approach to the theme of home from multiple, parallel angles, in part to open up to concrete perspectives, and in part to enhance our understanding of the home in a philosophical context.

The exhibition is part of a series addressing contemporary themes and issues based on Malmö Art Museum's collection. The series gives us a unique opportunity to highlight specific works in the collection, at the same time as highlighting its scope and diversity. With more than 40,000

works, Malmö Art Museum is the custodian of one of Sweden's most extensive and wide-ranging art collections. Only one percent of the collection is on permanent display, so the vast majority of the works we safeguard live a quiet life in museum storage. The insight and perspective provided by our temporary exhibitions is therefore essential, opening as it does doors to the collection and the writing of art history. But this platform also gives visitors the chance to be part of a more in-depth understanding of the role of art, the potential of storytelling, and the cultural heritage we share.

Published to accompany the exhibition, this publication explores some of its ideas and perspectives in more depth and from different angles. I would like to take this opportunity to thank the three authors who have contributed with their meaningful – and diverse – views on the home: Katarina Wadstein MacLeod, Professor of Art History at Södertörns University, Carsten Schjøtt Philipsen, PhD and former lecturer at Roskilde University, and the poet Ida Börjel.

A huge thank you to the three curators of the exhibition, Malin Forssell, Anne Thomasen and Anna Johansson, who have generously contributed their different fields of expertise to creating an exhibition based on Malmö Art Museum's extensive collection of art, crafts and design, not to mention the entire museum team for their extraordinary efforts in making *Home* a reality.

Introduction to Home

Malin Forssell, Anna Johansson and Anne Thomasen

For many of us, home is unquestionably the central point around which our lives revolve. The word 'home' therefore resonates powerfully with us, whether we feel gratitude for what we have or despair over what we may lack. The events of the recent past, like the global pandemic, have contributed to thinking about what home means and what it ought to mean. How do we create the kind of safety we need to feel at home?

The exhibition *Home* deals with people's relationship to home but also with the home as a place of safety, liberation, and care – and also of danger, disintegration, and fear.

We have chosen to anchor the exhibition in four principal works of art: *Safety* by Isa Andersson, *Powerless Structures* by Elmgreen & Dragset, *Empire* by Nina Beier, and *Almost as Usual* by Meta Isæus-Berlin. Together they form a framework for stories that investigate various aspects of home. By allowing these central works of art to set the tone and establish themes for the different galleries, we want to underscore the poetic potential of the art to examine, broaden, and bring nuance to various perspective in less literal ways. This method opens the door for freer readings and associations based on the visitor's own experiences.

At the heart of the exhibition is a presentation of cultural historical and contemporary materials related to the home. This gallery serves as a compass intended to anchor the complexity of the art from different perspectives and orientations. Here we have looked at how the home has been developed throughout history in order to create an understanding of the changes that have occurred and how these affect our relationship to the home. We make use of the method known as the *Method of Things* (*Tingens metod*), based on the idea that objects are defined by the relationships they have to the surrounding world, to one another, and to us as individuals. An important aspect of this room is to be a lively area of the museum, a place for the programming around the exhibition and for visitors to reflect on their own relationship to home.

Our intention with the *Home* exhibition is to bring the connections we make with home into the public realm. Hans Carlsson's *Hestia 2.0* is being shown on a building facade in the neighbourhood of Lugnet in downtown Malmö throughout the exhibition period. The screening of this video work is a collaboration with MKB Fastighets AB.

The *Home* publication is being published as a compliment to the exhibition that delves deeper into the theme of the home. We have invited writers to broaden and deepen our understanding of what a home can be from poetic, theoretical, and historical points of view.

Carsten Schjøtt Philipsen, PhD and former lecturer in cultural geography at Roskilde University, illustrates the ambivalent and complex relationship between safety and unsafety based on Sigmund Freud's theory of the uncanny (*Das Unheimliche*) and Martin Heidegger's theory of being and time (*Sein und Zeit*). Katarina Wadstein MacLeod, Professor of Art History at Södertörn University, examines the home in time and space through art. She bases her essay on an intervention in Malmö Art Museum's permanent exhibition *The Collection* called *Being at Home?* as part of the *Home* exhibition. Ida Börjel is a poet and has written a monologue based on a conversation with conservator Marlene Lundqvist and curator Malin Forssell about caring for and preserving the more than 40,000 works that call Malmö Art Museum's storage home.

We wish to extend our warmest thanks to the artists who are participating in the exhibition and the authors who have contributed new essays to the catalogue, together giving it body and soul. Lisa Olausson, who developed the graphic identity for the exhibition and the catalogue. The labyrinth form has been an important point of entry for the work with the home's different mental and physical spaces. And thanks to our colleagues and the leadership of Malmö Art Museum, who have contributed their expertise and thoughts to the exhibition's concept and content.

Home is not a safe place for everyone. Dysfunction can take many forms and can appear in the most unlikely places. What appears on the surface to be safe may be hiding a darkness inside. Sometimes all it takes is a small shift to open an abyss of pain and despair. What happens when the home becomes a base for dysfunctional behavior toward others – or toward oneself? Although security and insecurity are perceived as polar opposites, they can sometimes be remarkably interwoven.

In the disintegration of everyday life, tables and chairs and cabinets become signs of home. In Meta Isaeus Berlin's work *Almost as Usual* (1997), which provides the theme for the last gallery space in our exhibition, the human presence around the dinner table is gone. What's left is melancholy, sorrow, and loss, all embodied in the furniture. The heartbeat that can be heard from the cabinet gives the room a concentrated tension and a psychological drama. How can a room still feel inhabited even though it's empty of life? Isæus-Berlin has worked for many years with the home as her point of departure. Her art deals with the stories a home can tell. It often deals with themes such as absence or what is left behind. In her installations, she uses objects that are well known and familiar to us, such as furniture, clothing and interiors, in order to convey experiences of abandonment or isolation. In the work on view in our exhibition, there is a table with chairs, a light fixture hanging from the ceiling above the table, and next to it a cabinet with sounds of a heartbeat that cause its doors to vibrate. Sunflower seed oil covers the table, creating a reflection of the light fixture – a perfect reflection that glows red from its light. If you lean forward, you can see yourself mirrored in the table.

On the long side of the room hang mirrors from various eras. The mirrors, which have either been donated by private individuals or purchased by the museum, have all hung at one time or another in someone's home. It's exciting to imagine the people who have seen their mirror images and the domestic setting behind them in each mirror. The oldest is from the seventeenth century. The works that are on view in the gallery

are reflected, directly or indirectly, in the mirrors. Mirrors can be used to create illusions and magic tricks. But a mirror can also serve as a kind of peephole. Like voyeurs, we can sneak a glance at what others are up to behind our backs. This suggests the doubleness that exists in a home. Intimately interwoven with concepts like tenderness, caring and protection are suggestions of their opposites: violence, coercion and oppression. To see or be seen, voluntarily or involuntarily, to surveil and to be surveilled.

To take care of and be cared for can be ways of alternately exerting power and being vulnerable. Feelings of inadequacy, disorientation, loss, and tenderness form a complex web in the interactions between relatives. What happens when caregiving becomes dysfunctional? When does 'too much' caring become a way of exerting power? In Anna-Karin Rasmusson's video installation *Care* (2020), we come into the most intimate and private of rooms. Projected onto the floor is an image of a parent and child that are alternately holding each other and separated from each other. Body and birth are portrayed as an eternal loop. Rasmusson bases the work on everyday environments and familiar interactions in which the external world is interwoven with the internal space of the mind. The point of departure is an excavation of something for which there are no easy answers or which we don't entirely understand. Her work often conveys feelings of inadequacy and disorientation, but also tenderness and empathy.

The psychological drama that plays out in a family is a bottomless well of material for analysis and fascination. We see ourselves and each other reflected in the characters portrayed in literature, film, and art. We are tormented by their unresolvable conflicts, violence, and abuse. We take sides and pass judgment, get sucked into their love and their hate. In these rooms, there is a depth that invites us to see ourselves reflected in it.

A slow drama plays out in a home dominated by an atmosphere that threatens loneliness and vulnerability. In Carolina Sandvik's stop-motion animated film *The Expected*, (2021) we meet a couple who don't talk with each other, either with words or with gestures. The communication is non-existent. Closeness and tenderness are totally absent. The chill and the distance have taken root inside the walls of the home. Apart from the four walls of the home, there is nothing to keep the couple together. Even in their dreams they are screened off from each other. Carolina Sandvik's stop-motion films are usually set in the home, a place that in her work feels constrained and claustrophobic. The horror in her work speaks to the bodily in us. In Sandvik's other work on view here, *Paracusia* (2019), the action takes place in a small apartment where a single woman is doing her daily housework when she begins to hear noises from the other side of the wall. The neighbour's indecipherable sounds slowly invade her cramped space and mingle more and more with her own everyday activities. In her struggle to map out the attributes and actions of the elusive character next

door, her own reality begins gradually to dissolve. Parcusia is a psychological term that means hearing voices without any auditory stimulus. In other words, the voices are not real. The voices or sounds are not heard by anyone else.

What happens with us when we spend more time in artificial worlds than in the real one? Mattias Nordéus's sculptures *Woman in Armchair* and *The Sleeping Satyr*, both from 2006, raise questions about manipulation and how our understanding of the terms *reality* and *representation* are in the process of changing our search for escape through rapid stimuli and video games. Nordéus's blocky figures are rather like animated characters that have just stepped out of an arcade game. His world features people who have given in to boredom, passivity, and depression, or who are on the hunt for gambling and intoxication. There are also clear references to video games, as well as a reflection on our relationship to their digital worlds. The sculptures are placed next to each other as a pair, but there is no contact between them; they are completely preoccupied with their own worlds.

With *Blind Spot* (2010), Carl Hammoud explores perception and perspective. The realistic and simultaneously surrealistic imagery challenges our seeing. The scene of building facades and empty windows is taken from Alfred Hitchcock's 1954 film *Rear Window*, which is based on Cornell Woolrich's short story 'It Had to Be Murder' from 1942. In Hitchcock's film, we see a man in an apartment who can't go out because he's recovering from an injury. He becomes increasingly bored and starts watching his neighbours through their open windows. Before long he discovers that something strange is happening. A blind spot is an area in the eye where we can't see or register information from our surroundings. Normally we don't even realize we have a blind spot, because we get no sensory input from that area. When both eyes are open, information from one of them can cover up for the lack of information from the other. Blind spot is also a psychological term for memories, experiences, and perceptions that disappear from one's consciousness when it becomes too painful or unpleasant to deal with them. This leads to thoughts about how much we can be aware of when that which is not visible still makes its presence felt. How do we perceive signals when something is not right in our home, or in someone else's home – especially when it's something taboo, so that no one talks about it?

A child in a home without safety is in a state of absolute vulnerability. A dysfunctional home often closes in on itself to prevent outsiders from seeing in. In his work as an artist, Lars Embäck returns to his childhood. He deals with his personal history from sociological as well as psychological perspectives. He works through events and tells about his complicated relationship to his parents. In the work *Sleepwalker* (2017), he presents an installation made up of a hat rack mounted high up on a wall with rope

and clothing hanging from the hooks. Usually we find overcoats and other things we associate with an entrance hall hanging on a hat rack. Here it is instead a place for stressful and life-threatening situations that signal what might happen in the home.

An empty playhouse built up of brown plastic plumbing pipes gives no indication of being a place for children's games. In recent years, Peter Johansson has dealt with his childhood in a dysfunctional home and has worked through the trauma of physical and psychological abuse. His work *Playhouse* (1996) does not invite play. There is nothing in this full-scale playhouse to suggest games or children. Instead, it tells of growing up in an environment that is sharply constrained in terms of love, care, and security – of a childhood that is given no room, of being unseen and unheard.

Ann-Sofi Sidén's work *53W 9th Street* (1994–2004) is part of a larger project of 1994 called *It Is by Confining One's Neighbour that One Is Convinced of One's Own Sanity*. Here it is instead a perceived external threat that led the retired psychiatrist Alice E. Fabian to self-imposed isolation. With time, her isolation has led to paranoia. Surrounded by journals, sound recording equipment, and walls covered with writing, she lives under the illusion that she is being subjected to surveillance. Fabian uses her professional expertise to gather and carefully record evidentiary materials she believes confirm her theory. She interprets everything as signs of aggressive intrusions or attempts to surveil her: the neighbour's movements, the games of the children outside her door, or messages left on her answering machine. A picture emerges of a person whose image of reality seems increasingly chaotic. The photographs in the exhibition show the interior of Fabian's apartment, with its sealed-up windows, the details of the walls and the floor. The photographs that show the building from the street give no indication of what's going on inside.

Loneliness is a widespread condition that many refuse to talk about. The reasons for feeling alone are many, and sometimes the feeling leads to self-isolation. In Aske Thiberg's work *Now I See Things for the Way It Is* (2019), we see four young people who have isolated themselves in their homes for various reasons. All of them are single and don't feel like they fit in in society. Thiberg has immersed himself in their stories by chatting with them. Based on these conversations, he has digitally recreated their homes as backgrounds against which avatars of the four talk about their situations. He often portrays people and settings that are characterised by loneliness. People who have difficulty expressing themselves often feel misunderstood by their surroundings. To create an atmosphere of emptiness and alienation, Thiberg deliberately avoids using facial expressions or background noises in his work.

Living in a home that feels encapsulating and constraining can be like confinement. When you are forced to adapt to the walls of the space,

bending to the laws of physics, what happens to the space inside you? In Carl Fredrik Hill's work *Untitled (Distorted Body)* (1883–1911), we see how the artist has adapted himself to the limits of the page. The body is bound within the enclosing, claustrophobic perimeter. Hill became afflicted with what today would be called schizophrenia when he was twenty-five years old. After having worked as an artist in Paris, he moved back to his home in Lund, where he was cared for by his mother and sister in a relatively closed environment. After having painted primarily landscapes in an impressionistic and realistic style, he now began instead to paint his inner landscape, where fantasies, demons, and the infinite world are right at hand despite the constraints of the external world.

Exhibition texts Malin Forssell

Literature, a selection:

- Brown, Carolina, *Den bekväma vardagen. Kvinnor kring bord på 1700-talets Näs*, Carlsson Bokförlag, 2020.
- Gremner, Anna, Gremner, Björn, *Kinesiskt porslin – det vita guldets*, Publishing and distribution Antik West AB, 2011.
- Lindfeldt, Berit, *Ett hem*, 2020.
- Nyström, Bengt (ed.), *Keramik & Porslin i Sverige genom 7000 år*, Carlsson Bokförlag, 2015.
- Magnusson Turner, Lena (ed.), *Den delade staden. Segregation och etnicitet i stadsbygden*, Bordéa Bokförlag, 2008.
- Rasmussen, Sophia, *Fröknarnas tid. Två borgarhem från historicismens tidevarv: Klunkehemmet och Aschanska gården*, Santérus Förlag, 2018.
- Rybczynski, Withold, *Holme. A Short History of an Idea*, Penguin Group, 1986.
- Stavenow-Hidemark, Elisabet, Snodin, Michael, Edenheim, Ralph, *Carl and Karin Larsson: creators of the Swedish style*, Bulfinch Press, 1998.
- Sylvén, Torsten, Welander-Berggren, Elisabeth, *Speglar. Spegelmakare & Fabrikörer i Sverige 1650–1850*, Bokförlaget Prisma, 2000.
- Wadstein MacLeod, Katarina, *Bakom gardinerna: hemmet i svensk konst under nittonhundratalet*, Bokförlaget Atlas 2018.
- Ann-Sofi Sidén. *In between the Best of Worlds Moderna Museet Exhibition Catalouge no 327*, Steidl, Göttingen, 2005.
- Svenska hem i ord och bilder, E. Lundquists Bokförlag, Stockholm, 1913 and onwards.
- Form. Svenska slöjdförenings tidskrift, organ för konstindustri, konsthantverk och hemslöjd*, editor Gregor Paulsson, Svenska Slöjdföreningens Förlag, 1932 and onwards.

Kirse Junge-Stevnsborg

Malmö Konstmuseums store udstillingssatsning 2022 har fokus på hjemmet som sted og fænomen. Hvad får os til at føle os 'hjemme'? Hvordan hænger samfundsudvikling, byplanlægning, boligen og vores sociale relationer sammen med, hvordan vi oplever vores hjem og hvor trygge vi føler os?

Udstillingen *Hem* indkredser hjemmet som den 'fysiske' ramme om vores liv og som følelse i følelsen af hjemlighed. Hjemmet undersøges som tematik ud fra både en konkret dimension og i metaforik, spejlinger og perspektiveringer. Ikke blot med udgangspunkt i samtiden, men også med blik gennem historien og ud i fremtiden.

Udstillingen udgør en konstellation af beretninger som relaterer sig til hjemmet på forskellige måder – såvel sociologiske, geografiske, historiske, psykologiske som poetiske.

Vi ønsker med udstillingen at være med til at sætte et vigtigt emne på dagsordenen og at bidrage med et flerspektret blik på, hvordan kunsten kan give os billeder og modbilleder til at navigere i vores samtid. Set gennem prismet 'hjem' stiller udstillingen således spørgsmål og animerer til refleksion over nogle af vor tids store og mere komplekse udfordringer.

Hem er en vigtig og mere end aktuel udstilling i en tid med pandemi, migration, krig, stigende sociale udfordringer og accelererende digital kompleksitet. Selvom vi lever i en verden, hvor retten til sikker bolig er nedfældet i FN's Menneskerettighedserklæring, er der mange steder udbredt hjemløshed og mangel på trygge boliger. Hvis hjemmet som udgangspunkt repræsenterer et trygt sted, hvad sker der så, når hjemmet bliver utrygt og urovækkende? Når hjemmet er i opløsning eller der ikke findes noget hjem?

Udstillingen viser både historiske og samtidige værker fra Malmö Konstmuseums rige samling, i kombination med indlån og ny erhvervelse, hvor hjemmet tematiseres og gestaltes i kunst, kunsthåndværk og design. Anslaget i udstillingen er konceptuelt og nærmer sig begrebet hjem ud fra mange parallelle tilgange. Dels for at åbne op for konkrete perspektiveringer, dels udvide vores forståelse af hjemmet gennem perspektiveringer i filosofiske rum.

Udstillingen indskrives sig i rækken af udstillinger med afsæt i Malmö Konstmuseums samling, der sætter særligt lys på aktuelle temaer og problemstillinger i verden. Udstillingsprojekterne giver os en unik

mulighed for at fremhæve flere værker fra samlingen og samtidig fremhæve den mangfoldighed og bredde, den repræsenterer. Med sine mere end 40.000 værker tager Malmö Konstmuseum hånd om en af Sveriges mest omfattende og mangfoldige kunstsamlinger. Kun 1% af samlingen vises permanent og langt størstedelen af samlingen opbevares og passes i museets magasin. Vores temporære fordybelser og udfoldninger er derfor centrale for museet, både for at åbne nye døre ind i samlingen og for kunsthistorieskrivningen. Vores gæster får mulighed for at tage del af en mere indgående formidling og forståelse af kunstens rolle og potentiale i historiefortælling og vores kollektive kulturarv.

Denne publikation udgives som et komplement til udstillingen og fordyber udstillingens tanker og perspektiver fra flere vinkler. Jeg vil gerne takke bogens forfattere for at give tre væsentlige – og forskelligartede – blik på hjemmet: Katarina Wadstein MacLeod, professor i kunsthistorie ved Södertörns Universitet, Carsten Schjøtt Philipsen, PhD og tidligere ekstern lektor ved Roskilde Universitet og poet Ida Börjel.

En allerstørste tak til udstillingens tre kuratorer Malin Forssell, Anne Thomasen og Anna Johansson, som med deres forskellige spidskompetencer har sammenstillet udstillingen med udgangspunkt i Malmö Konstmuseums omfattende samling af kunst, kunsthåndværk og design – og tak til hele Malmö Konstmuseums team for alt ekstraordinært arbejde for at virkeliggøre udstillingen.

Introduktion till Hem

Malin Forssell, Anna Johansson och Anne Thomasen

För många av oss är hemmet den självklara mittpunkten som tillvaron kretsar kring. Begreppet hem resonerar starkt med oss, oavsett om vi känner uppskattning för det vi har, eller förtvivlan över det vi saknar. Händelser i närtid som den världsomfattande pandemin har bidragit till att vi reflekterat extra mycket kring frågor om vad ett hem är eller kan vara. Hur skapar vi den trygghet som behövs för att känna oss hemma? Och vad händer när tryggheten sätts ur spel? Utställningen *Hem* handlar om människans relation till hemmet och om hemmet som plats för såväl frihet, omsorg och trygghet som fara, sönderfall och skräck.

Utställningen förankras utifrån fyra centrala konstverk, ett för varje rum: *Safety* av Isa Andersson, *Powerless Structures* av Elmgreen & Dragset, *Empire* av Nina Beier och *Almost as Usual* av Meta Isæus-Berlin. Tillsammans utgör de ett ramverk för berättelser som undersöker hemmet. Genom att låta de centrala konstverken sätta tonen och tematisera rummen vill vi understryka konstens poetiska potential att undersöka, vidga och nyansera olika perspektiv på mindre bokstavliga sätt. Metoden öppnar upp för friare läsningar och associationer utifrån ens egna erfarenheter.

I mitten av utställningen visas en presentation av kulturhistoriskt och samtida material. Rummet fungerar som en kompass som söker förankra konstens komplexitet med olika perspektiv och riktningar. Här har vi tittat på hur hemmet gestaltats genom historien för att skapa förståelse för de förändringar som skett och hur det påverkat vår relation till hemmet. Vi använder oss av *Tingens metod* som bygger på att objekt definieras av de relationer de har till omvärlden och till varandra och till oss som individer. En viktig aspekt med rummet är att vara ett levande område, genom utställningens programverksamhet och som plats för besökarens reflektion och relation till hemmet.

I samband med utställningen visas även videoverket *Hestia 2.0* av Hans Carlsson på en husfasad i stadsdelen Lugnet i Malmö. Med verket vill vi knyta an och visa på den betydelse som stadsplaneringen och det offentliga rummet har för våra hem, såväl historiskt som idag.

Publikationen *Hem* är ett komplement till utställningen som går djupare in på hemmet som tema. Vi har bjudit in författare som utifrån poetiska, teoretiska och historiska inblickar vidgat och fördjupat förståelsen av vad ett hem kan vara.

Carsten Schjøtt Philipsen, tidigare doktorand och lärare i kulturgeografi vid Roskilde Universitet, illustrerar det ambivalenta och komplexa förhållandet mellan trygghet och otrygghet utifrån Sigmund Freuds teori om det kusliga (Das Unheimliche) och Martin Heideggers teori om varat och tiden (Sein und Zeit). Katarina Wadstein MacLeod, professor i konsthistoria vid Södertörns Högskola, undersöker hemmet genom tid och rum via konsten. Hon utgår i sin text från interventionen *Att höra hemma?* i konstmuseets samlingsutställning *Samlingen*. Ida Börjel är poet och har skrivit en monolog som tar sin utgångspunkt i ett samtal med målerikonservern Marlen Lundqvist och curatorn Malin Forssell om vårdandet och bevarandet av de dryga 40 000 föremål som har sitt hem i Malmö Konstmuseums magasin.

Vi vill rikta ett varmt tack till konstnärerna som deltar i utställningen och författarna som bidragit med nyskrivna texter till publikationen, så att den får kropp och själ. Till Lisa Olausson som tagit fram den grafiska identiteten för utställningen och publikationen, den labyrintiska formen har varit en viktig ingång i arbetet med hemmets olika mentala och fysiska rum. Och tack till våra kollegor och ledningen på Malmö Konstmuseum som bidragit med kunskap och kreativitet till utställningens koncept och innehåll.

Hemmet är inte en säker plats för alla. Det dysfunktionella kan anta många former och förekomma på de mest osannolika platser. Det som verkar vara tryggt på ytan kan dölja ett mörker. Det kan handla om små förskjutningar till avgrundsdjup smärta och förtvivlan. Vad händer när hemmet blir en bas för dysfunktionellt beteende mot andra, eller mot en själv? Även om trygghet och otrygghet uppfattas som polära motsatser, kan de stundtals verka märkligt sammanflätade.

I vardagslivets sönderfall kan möbler som bord, stolar och skåp bli representanter för ett hem. I Meta Isæus-Berlins verk *Almost as Usual* från 1997, som tematiserar sista utställningsrummet, är den mänskliga närvaron kring middagsbordet borta. Kvar är vemod, sorg och förlust, som får hållas av möblerna. Hjärtslag som hörs från skåpet skapar en förtätning av rummet och ett psykologiskt drama. På vilka sätt kan ett rum fortfarande kännas befolkat trots att det är tomt på liv? Meta Isæus-Berlin har i många år arbetat med bostaden som utgångspunkt. Hennes verk handlar om de historier som ett hem kan berätta. Ofta rör sig verken kring teman som frånvaro eller vad som finns kvar. I sina installationer använder hon föremål som är välbekanta och kända för oss, för att tala om upplevelser av övergivenhet eller isolering. Det kan vara möbler, klädesplagg eller interiörer. Verket i utställningen består av ett bord med stolar, en lampa som hänger från taket över bordet och intill står skåpet med hjärtljuden som får dörrarna att vibrera. Solrosolja som täcker bordsytan skapar en spegling av lampan. En perfekt spegling som lyser röd från lampans sken. Böjer du dig fram kan du spegla dig i bordet.

På långsidan av rummet hänger speglar från olika tidsperioder. Speg-larna, som privatpersoner har donerat eller som museet köpt in, har alla hängt i olika hem. Det är spännande att föreställa sig vilka personer som genom åren har mött sin spegelbild och den bakomliggande omgivningen i speglarna, den äldsta spegeln är från 1600-talet. I rummet reflekterar speglarna direkt eller indirekt verken som visas. I speglar kan vi skapa illu-

sioner och magiska trick. Men speglarna kan också fungera som ett titthål. Vi kan likt en voyeur spana i smyg på vad andra har för sig bakom vår axel. Det frammanar den dubbelhet som ett hem kan bestå i. Intimt sammanflätade med begrepp som ömhet, omsorg och beskydd anas det omvända; våld, tvång och förtryck. Att synas eller bli sedd, frivilligt eller inte, att vaka eller bli övervakad.

Att ta om hand eller tas om hand kan omväxlande vara ett maktmedel och ett utlämnande. Känslor av otillräcklighet och desorientering, förlust och ömhet bildar en komplex väv i samspel mellan relationer. Vad händer när omhändertagandet blir dysfunktionellt? När kan "för mycket" omsorg bli ett maktmedel? I Anna-Karin Rasmussons verk *Omsorgen* från 2020 kommer vi in i det mest intima och privata rummet. På golvet projiceras en bild av en förälder och ett barn som ömsom håller om varandra, ömsom separeras från varandra. Kropp, födelse och separation skildras som ett evigt förlopp. Hon utgår från vardagens miljöer och samspel som vi känner igen, där de yttre världarna och de mentala rummen flätas samman. Utgångspunkten är ett grävande i det som inte har några enkla svar eller som vi inte helt förstår. Hennes verk förmedlar ofta känslor av otillräcklighet, desorientering, men också av ömhet och empati.

Psykologiska relationsdraman som tar plats i familjen är en aldrig sinande källa till fascination. Vi speglar oss och varandra i de karaktärer som gestaltas via litteraturen, filmen och konsten. Vi plågas av deras olösliga konflikter, våld och övergrepp. Vi väljer sida och väljer bort, vi dras med i kärlek och hat. I dessa rum finns ett djup som öppnar upp för reflektioner som vi kan se oss själva i.

Ett långsamt relationsdrama utspelar sig i ett hem där en hotfull stämning kring ensamhet och utsatthet råder. I Carolina Sandviks stop-motionanimation *The Expected* från 2021 möts vi av ett par som inte talar med varandra, varken med ord eller gester. Kommunikationen är obefintlig. Närhet och ömhet är helt frånvarande. Kylan och avståndet har slagit rot innanför hemmets väggar. Förutom bostadens fyra väggar finns det inget som kopplar paret samman. Även i deras drömmar är de avskärmade från varandra. Carolina Sandviks stop-motionfilmer utspelar sig vanligen i hemmets miljö, en plats som i hennes verk upplevs som begränsad och klaustrofobisk. Skräcken i hennes verk talar till det kroppsliga i oss som betraktare. I Carolina Sandviks andra verk som visas, *Paracusia* från 2019, tar handlingen plats i en liten lägenhet där en ensam kvinna utför sitt dagliga hushållsarbete när hon börjar höra ljud från andra sidan väggen. Grannens ogreppbara ljud invaderar långsamt hennes slutna utrymme och smälter alltmer samman med hennes vardagliga sysslor. I sin kamp för att kartlägga den svärfångade grannens egenskaper och handlingar börjar hennes egen verklighet gradvis att lösas upp. *Paracusia* är ett psykologiskt begrepp som innebär att röster hörs utan någon hörselstimulus.

Den är alltså inte förenlig med verkligheten. Rösterna eller ljuden som hörs, hörs inte av andra.

Vad händer med oss när vi tillbringar mer tid i konstgjorda världar än i verkligheten? Och vad blir till slut verkligt? Mattias Nordéus skulpturer *Woman in Armchair* och *The Sleeping Satyr*, båda från 2006, väcker frågor om manipulation och om hur vår uppfattning av begreppen verklighet och representation håller på att förändra vårt sökande efter tillflykt via snabba stimuli som datorspel. Hans kantiga figurer påminner om animationer som har klivit ut ur datorskärmen. I hans figurvärld visas människor som har hemfallit åt tristess, passivitet och depression, eller är på jakt efter spel och berusning. Referenserna till dator- och tv-spel är tydliga, men också som en reflektion kring vår relation till dessa digitala världar. Skulpturerna är placerade intill varandra, som i par, men saknar kontakt med varandra, helt upptagna i sina egna världar.

Med *Blindspot* från 2010 utforskar Carl Hammoud perception och perspektiv. Med det realistiska och samtidigt surrealistiska bildspråket utmanar han vårt seende. Motivet med husfasader och tomma fönster har han hämtat från Alfred Hitchcocks film *Rear Window* från 1954, som baseras på Cornell Woolrichs novell *It had to be Murder* från 1942. I handlingen befinner sig en person i en lägenhet, som på grund av en olycka inte kan ta sig ut ur. Han blir alltmer uttråkad och börjar iakttä sina grannar genom deras öppna fönster. Ganska snart upptäcker han att något mystiskt pågår. Blindspot, eller den blinda fläcken, är ett område i ögat som inte kan se eller registrera information i sin omgivning. Man märker normalt inte att man har en blind fläck eftersom det inte kommer någon sensorisk input från det området. När båda ögonen är öppna kan information i det ena ögat täcka upp för bristen i det andra.

Den blinda fläcken är också en psykologisk term för minnen, erfarenheter och upplevelser som försvinner ur ens medvetande när det blir för smärtsamt eller obehagligt att ta ställning till dem. Det väcker tankar om hur mycket vi kan få kännedom om, när det som inte syns ändå ger sig till känna. Hur uppfattar vi signaler när något inte stämmer i ens hem, eller i andras hem? Och i synnerhet när det är något som är tabu, så ingen berättar?

Att vara ett barn i ett hem som brister i trygghet är att vara i den absoluta utsattheten. Ett dysfunktionellt hem sluter sig ofta och insynen från utsidan begränsas. Lars Embäck återvänder i sin konstnärliga praktik till sin uppväxt. I sina verk behandlar han sin bakgrund ur ett såväl sociologiskt som psykologiskt perspektiv. Han bearbetar händelser och berättar om den komplicerade relationen till sina föräldrar. I verket *Sömngångare* från 2017 visar han en installation som består av en högt placerad hatthylla på väggen, med rep och kläder som hänger på krokarna. På en hatthylla hänger det vanligtvis ytterkläder och sådant som vi förknippar med en hall.

Här blir hängaren i stället en plats för pressade och livshotande situationer som ger signaler om vad som kan pågå i hemmet.

En tom lekstuga, uppbyggd av bruna plaströr som är avsedda för avlopp ger inga associationer till att vara en plats för barnens lekar. Peter Johansson har under senare år arbetat med sin uppväxt i ett dysfunktionellt hem, och bearbetat trauman av fysiska och psykiska övergrepp. Hans verk *Lekstuga* från 1996 i skala 1:1 lockar inte till lek. Här finns ingenting som signalerar lek eller barn. Den berättar snarare om att växa upp i en miljö där kärlek, omsorg och trygghet är kraftigt begränsade, en barndom som inte får ta plats, om att vara osedd och inte bli hörd.

I Ann-Sofi Sidéns verk *53W 9th. Street* från 1994–2004, som är en del av det större projektet *It is by confining one's neighbour that one is convinced of one's own sanity* från 1994, skiftar perspektivet. Här är det snarare ett upplevt hot utifrån som bidrog till den pensionerade psykiatern Alice E Fabians självvalda isolering vilken med tiden utvecklades till en förföljelsemani. Omgiven av journaler, ljudupptagningar och nedklottrade väggar levde hon i villfarelsen att hon var utsatt för övervakning. Genom sina yrkeskunskaper samlade hon in och märkte noggrant bevismaterial, som hon menade bekräftade hennes tes. Allt tolkades som tecken på aggressiva störningar eller försök att bevaka henne; grannens rörelser, barnens lekar utanför porten eller meddelanden på telefonsvararen. Framträder bilden av en person vars verklighetsbild ter sig alltmer kaotisk. Fotografierna i utställningen visar hemmet inifrån med igensatta fönster, detaljer på väggar och golv. Fotografierna, som visar huset sett från gatan, väcker inga misstankar om vad som händer på insidan.

Ensamhet är ett utbrett tillstånd som det för många är tabu att prata om. Orsakerna till att känna sig ensam är många och ibland leder denna känsla till självisolering. I Aske Thibergs verk *Now I see things for the way it is* från 2019 skildras fyra unga människor som av olika anledningar isolerat sig i hemmet. De är alla ensamma och upplever att de inte passar in i samhället. Aske Thiberg har tagit del av deras berättelser genom att chatta med dem. Baserat på samtalen har han digitalt återskapat deras fysiska miljöer i vilka de som avatarer berättar om sina situationer. Aske Thiberg porträtterar ofta människor och miljöer som kännetecknas av ensamhet. De individer som har svårt att uttrycka sig känner sig ofta missförstådda av sin omgivning. För att frammana en känsla av tomhet och alienation hos individerna undviker Aske Thiberg att använda ansiktsuttryck eller bakgrundsljud i sina verk.

Ett hem som verkar inkapslande och begränsande kan bli trångt. När du tvingas förhålla dig till rummets väggar, böja dig inför fysikens lagar, vad händer med utrymmet inom dig? I Carl Fredrik Hills verk *Utan titel (förvriden kropp)*, utan årtal (1883–1911), ser vi hur konstnären anpassat sig till arkets begränsningar. Klaustrofobiskt sluter sig arket om kroppen.

Carl Fredrik Hill insjuknade i vad man idag skulle diagnostisera som schizofreni när han var i 25-årsåldern. Efter att ha verkat som konstnär i Paris flyttade han tillbaka till sitt hem i Lund, där han vårdades av sin mor och syster i en förhållandevis stängd miljö. I och med sjukdomen förändrades också hans måleri. De tidigare impressionistiska landskapsskildringarna utvecklades till inre landskap, där fantasierna, demonerna och den oändliga världen fanns tillgänglig, trots att den yttre världen begränsade honom.

Utställningstext Malin Forssell

Litteratur i urval:

- Brown, Carolina, *Den bekväma vardagen. Kvinnor kring bord på 1700-talets Näs*, Carlsson Bokförlag, 2020.
- Gremner, Anna, Gremner, Björn, *Kinesiskt porslin – det vita guld*, Förlag och distribution Antik West AB, 2011.
- Lindfeldt, Berit, *Ett hem*, 2020.
- Nyström, Bengt (red.), *Keramik & Porslin i Sverige genom 7000 år*, Carlsson Bokförlag, 2015.
- Magnusson Turner, Lena (red.), *Den delade staden. Segregation och etnicitet i stadsbygden*, Bordéa Bokförlag, 2008.
- Rasmussen, Sophia, *Fröknarnas tid. Två borgarhem från historicismens tidevarv: Klunkehemmet och Aschanska gården*, Santérus Förlag, 2018.
- Rybczynski, Witold, *Holme. A short History of an Idea*, Penguin Group, 1986.
- Stavenow-Hidemark, Elisabet; Snodin, Michael; Edenheim, Ralph, *Carl och Karin Larsson: skapare av ett svenskt ideal*, Bonnier, 1998.
- Sylvén, Torsten, Welandér-Berggren, Elisabeth, *Speglar. Spegelmakare & Fabrikörer i Sverige 1650–1850*, Bokförlaget Prisma, 2000.
- Wadstein MacLeod, Katarina, *Bakom gardinerna: hemmet i svensk konst under nittonhundratalet*, Bokförlaget Atlas 2018.
- Ann-Sofi Sidén. *In between the Best of Worlds Moderna Museet Exhibition Catalogue no 327*, Steidl, Göttingen, 2005.
- Svenska hem i ord och bilder*, E. Lundquists Bokförlag, Stockholm, 1913 och framåt.
- Form. Svenska slöjdförenings tidskrift, organ för konstindustri, konsthantverk och hemslöjd*, redaktör Gregor Paulsson, Svenska Slöjdföreningens Förlag, 1932 och framåt.